

K tomuto nástroji přidal v roce 1962 varhanář **Ludwig Eisenbarth** z Pasova několik dalších rejstříků, konečný počet pak tedy byl 218 registrů. Eisenbarth také poněkud pozměnil funkce jednotlivých částí nástroje.

Začátkem 80. let 20. století byl dóm v Pasově celkově opravován a při této příležitosti došlo i k přestavbě varhan, která se týkala zejména technické stránky nástroje. Stavbu provedla firma **Ludwig Eisenbarth** z Pasova pod dohledem dómského varhaníka, jímž v té době byl **Walter Schuster**. Motor a další technická zařízení dodala firma Laukhuff z Weikersheimu a Huess, Lich.

Varhany mají 5 manuálů a pedál a celkem 230 rejstříků. Dálkový stroj (Echo) zůstal beze změny a je to tedy dílo G. F. Steinmeyera z roku 1928.

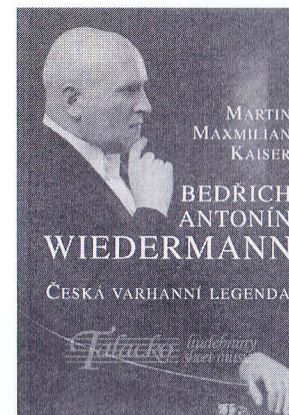
(Podle stati „Die Steinmeyersorgel des Passauer Domes“ autorů Hermanna Fischera a Theodora Wohnhaase v čas. Ars Organi 33, 1985, č. 1, s. 13–22)

Marie Nováková

Martin Maxmilián Kaiser: Bedřich Antonín Wiedermann, česká varhanní legenda – zamyšlení nad knihou

Již nadpisem mého příspěvku bych rád zdůraznil, že bych nerad, aby byl pojmán jako recenze nebo kritika. Kritiky a recenze píšu k smrti nerad a tomuto úkolu se vyhýbám, jak je to jen možné. Přitom vycházím z nejrůznějších zkušeností s vedením a oponováním studentských absolventských či bakalářských prací na konzervatoři či píseckých filmových školách. V případě knihy Martina Maxmiliána Kaisera však učiním výjimku, protože sám za sebe jsem zde nenalezl nic, co by mi zavdávalo nejmenšího důvodu ke kritice čehokoliv.

Tato kniha přišla v pravý čas – v době, kdy konečně začíná být přehodnocován pohled na „úpadkové romantické“ varhany a kdy nejen varhaníci, ale i skladatelé zabývající se varhanní hudbou a tvorbou pro královský nástroj začínají chápat, že pojem „varhany“ nelze pojímat komplexně, ale že zde existují minimálně dva takřka protichůdné světy zvukových barev, konstrukčních a technických řešení, přístupu ke kompozici či improvizaci (kontrapunktická či homofonní faktura, struktura a forma „klasická“ nebo složená či kombinovaná, škála využitých výrazových prostředků od tradičních přes impresionistické až „modernistické“ atd.). Varhanář Vladimír Šlajch pro jedno z těchto vyhraněných pojetí nástroje použil označení „varhany klasické prosté“, které jsou pak samozřejmě diametrálně odlišné od varhan „pozdně romantických“, „novoromantických“, „ceciliánských“ či

„postromantických“. Upřímně řečeno, sám zatím nevím, ke kterému z výše uvedených termínů (ani jeden není z mé hlavy!) se uchýlit. Podle mého názoru ani jeden není plně vystihující podstatu věci, takže rozuzlení této otázky prozatím rád nechám „u ledu“...

Podívejme se nyní na knihu o Bedřichu Antonínovi Wiedermannovi blíže. Na první pohled zaujme tím, jak je nabitá obsahem – není jediné stránky, kde by čtenář nenarazil na nové skutečnosti či nekonvenční náhled na „staré a přeci nové“, nebo kde by se dokonce nudil nad únavným výčtem „všeobecně známého“. Přes obsahovou „nabitost“ tato kniha překvapí věcností a relativní stručností – včetně obrazové přílohy, seznamu použitých pramenů, seznamu Wiedermannových děl a dispozic nejvýznamnějších varhan, jejichž osudy souvisely s osudy skladatele, čítá pouhých (!) 152 stran. (Při té příležitosti se mi vybavují některé téměř stostránkové studentské elaboráty „o ničem“, kterými jsem se prokousal jen s největším sebezapřením a občas i pepnými komentáři).

Knihy je sama o obě velmi čtivá. Kromě vysoce odborných kapitol charakterizujících „varhanářský romantismus“ či ceciliánskou reformu nebo polemik nad některými dispozicemi a především pak tzv. „unit“ systémem obsahuje hluboce lidské vzpomínky předních Wiedermannových žáků – Bedřicha Janáčka, Josefa Kuchinky či Jiřího Ropka. Velmi čtivým způsobem jsou zde pak zmíněni i další žáci – Milan Šlechta, Josef Černocký či Jan Bedřich Krajs. Nelze však opominout ani rozsáhlou kapitolu věnovanou učiteli Bedřicha Antonína Wiedermanna, Josefu Kličkoví (dosud neprávem opomíjenému stěžejnímu představiteli českého „varhanního symfonismu“).

Jednou z největších deviz této knihy je však dosti podrobná charakteristika Wiedermannova pojetí interpretace nejen tehdy soudobé, ale i staré hudby (předbachovské) a přímý pohled do Wiedermannovy skladatelské „kuchyně“ především formou rozboru jeho reprezentativní skladby „Toccata a fuga f moll“. Jak jsem na začátku uvedl – nehodlám psát recenzi. Tento můj příspěvek nechť je brán spíše jako vyjádření mého nadšení a radosti nad knihou, která konečně vyšla! Bedřich Antonín Wiedermann si tuto monografii bez jakýchkoliv výhrad zaslouží! Nechej proto prozrazovat další podrobnosti, na které zde čtenář narazí, protože okamžik prvního zážitku (i čtenářského) bývá jedinečný a neopakovatelný. Nechej čtenáře knihy, kterou v roce 2022 vydalo nakladatelství VR Atelier, o něj připravit.

Radek Rejšek